Tečaj XVIII. **NOVICE** List 21.

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 23. maja 1860.

Kako in kdaj pušati sadnim drevesom?

Puša se drevesom zato, da si ne pušajo same sebi, to je, da se jim koža ne razpoka zavolj preobilne muzge al preobilnih sokov, kar jim je škodljivo; — puša se jim pa tudi zato, da se odverne rak, da so bolj rodovitne ali da saj pred donašajo sad, da postane deblo močneje in jim ni treba kolov za podporo ali da jih saj ne potrebujejo tako dolgo kakor sicer. Tudi se dajo smolotoki in drugi toki mladih močnih dreves, ako jih je gospodar preveč ali prepozno obrezal, s pušanjem na več krajih ali ozdraviti ali popolnoma odverniti, če jim se berž po prepoznem obrezanji puša.

Kakor je drevo bolj ali manj močno, naj se mu puša bolj plitvo ali bolj globoko, nikoli pa do lesa. Da pravo zadene, kdor puša, naj vzame spredaj na koncu nekoliko okroglasti nož med perva dva persta tako, da noževa špica spod perstov le toliko molí, da se koža na pol ali le enmalo več prereže, kadar se nož od zgorej doli po koži potegne. Če je drevo že kakor roka debelo, se sme z nožem pa tudi od spodej gori iti. Da se pušanje dobro opravi, je prav, ako se jemlje za to nalašč napravljeni nož. Zareza po drevesu naj gre vselej naravnost gori ali doli; krive zareze ali take, kakor da bi se kača po deblu vila, so škodljive. Najbolje je, ako se drevesu vpervič puša na severni strani, vdrugič proti sončnemu zahodu in tako naprej proti vsem štirim straném sveta. Ako ima drevo pereče lise, ki pa se morajo poprej do zdravega izrezati, ali če ima kakošne druge rane, je prav, da se pri pušanji preskočijo, in še le en pavec spodej spet nož za pušanje zastavi. Če pušaš, kadar vroče sonlce sije ali kadar je zlo vetrovno, ovij mesto, kjer si pušal, s starimi žaklji ali kako drugo robo noter do noči, sicer si ti prerezana skorja razpoči do lesa in napravi hude razpoke.

Najbolji čas za pušanje je zvečer, kadar solnce zahaja ali kadar je že zatonilo, če ni vetra. Tudi ob dežji ni varno pušati; po dežji je pa prav dobro, ker po dežji obilniša muzga priteka in rane najhitreje zaceli.

Zatega voljo tudi ni drevju pušati, dokler ne začne muzga (sok) se po drevji raztekati. Ako pa pušaš že mesca sušca, naredi bolj plitvo in krajšo zarezo, da drevo ne bo škode terpelo, ako nastopi še kaka zmerzlina, ktera škoduje globokim in dolgim ranam.

Pa tudi dolgo po sv. Jakobu ni več varno pušati, ker rana nima dosti časa se do zimskega mraza popolnoma zarasti.

Čeravno je pa pušanje drevju zlo koristno, se vendar celó vsem drevesom ne smé pušati.

Slabim, medlim in bolehnim drevesom, ktere slabe mladike poganjajo ali ki imajo na verhu černkaste in suhe veje, se ne smé pušati. Tudi stare, poldrugi ali dva čevlja debele drevesa pusti pri miru, zlasti če že donašajo veliko sadú, ker obilni sad sam povžije obilo muzgo. Le tako imenovanim vodenim vejam na starih drevesih, ktere hoče gospodar s temi vejami pomladiti, se utegne pušati. Tudi zlo ranjenim in votlim drevesom ne tekne pušanje, dokler se ne stori, kar je za njih ozdravljenje treba. Le takrat, kadar se je odrezalo ali odžagalo veliko starih, suhih ali sicer bolnih vej, se smé ostalim zdravim vejam kakor mladim drevesom pušati.

Tudi takrat, kadar so gosence drevo skor popolnoma objedle, da ni veliko perja več na njem, se mu mora pušati, naj je mlado ali staro, da se po gosencah poškodovano drevo še pri življenji ohrani.

Iz česk. gosp. lista.

Véliki zbor krajnske kmetijske družbe.

(Dalje.)

Potem je gospod Ambrož predloge kmetijskih poddružnic zboru v presodbo predložil:

I. Poddružnica postojnska pervič svetuje, naj bi se po deželi žitni hrami ali žitne hranilnice napravile in sicer tako, da bi kmetje primorani bili, se te naprave udeleževati. Letošnja lakota in revšina nam očitno kaže, kako potrebne so take žitne hranilnice.

Gospod Ambrož razjasnuje ta predlog z zgovorno besedo ter pravi, da egiptovski Jožef, ki je kralju sanje razkladal, ni čakal sedem „kumernih“ ali nerodovitnih let, marveč je svetoval, naj bi se obilnost sedem rodovitnih let prihranovala za čas pomanjkanja — in tako se je tudi storilo. Naše c. kr. ministerstvo je ravno tako rodovitnost dobre letine 1849 za pripravno spoznalo in je po ukazu 19. julija 1849 deželnemu poglavarstvu in tukajšni kmetijski družbi naročilo, naj bi se iz obilnih pridelkov imenovanega leta zakladi za čas potrebe in pomanjkanja prihranili v posebnih hramih, kteri bi se po izgledu Sinklêrovih žitnih hranilnic napravili. Slavno deželno poglavarstvo je vsem c. k. kantonskim gosposkam upeljavo takih hranilnic priporočilo; al vse so enoglasno odgovorile, da one ne morejo zdaj v tej reči nič opraviti, kar se bo pa tedaj lahko zgodilo, kadar bojo nove občine (soseske) ustanovljene, kadar se upelje okrajno svetovavstvo in kadar se bo začel zbor deželnih namestovavcov. Ravno teh misel je bila kmetijska družba in ravno tako je tudi ona odgovorila c. kr. ministerstvu.

Vidimo tedaj iz tega — razlaga dalje gospod Ambrož — da pred desetimi leti smo bili ravno tam, kjer smo dan današnji. Že deset let se tedaj vertimo v enem kolobaru kakor v vertincu, pa ne pridemo naprej. Zmiraj upamo, želimo in čakamo, pa zmiraj ostajamo — pri starem kopitu. Tudi dan današnji se nam obeta nova osnova sosesk in drugih samostojnih naprav in tako nam tudi o žitnih hranilnicah nič druzega ni storiti, kakor čakati novih prenaredb. Vse ljudstvo čaka v mnogoterih stiskah odrešenja po osnovi prostejih in samostojnih deželnih naprav; tisuč in tisuč glasov se sliši, naj bi kmali drugač bilo — in tako tudi mi upamo, da se bo upeljalo vse to, kar je že pred desetimi leti za koristno spoznano bilo. — Gledé na to svetuje tedaj gosp. govornik, naj bi se za zdaj korist in potreba žitnih hranilnic po časnikih jasno razlagovala, da se ljudje ne bojo potem obotavljali, kadar bodo nove občine ustanovljene.

Gospod fajmošter Zalokar je povedal, da so imeli v Šent-Kocjanu tudi tako hranilnico, ktero je soseska napravila, da so vsako leto dovelj semena dobivali. Gosp. tehant Vouk ravno tako dokazuje, da so imeli v Černomlji vinsko hranilnico, ktero so soseščani prostovoljno napravili, — ker so pa sčasoma začeli dac tirjati in ker se je začela gosposka v to vtikovati, je nehala ta hranilnica. Po tem tudi gosp. predsednik Terpinc poprime besedo in razlaga, da hranilnice žita so bile že v mnogih krajih, kakor v Ljubljani, Mokronogu itd. in da so v resnici dobre naprave, da je pa ljubljanska zato nehala, ker se je žito spridilo, če je dolgo časa ležalo, ako ni pridno premetavano bilo. Ko sta še gosp. dr. H. Costa in dr. Bleiweis govorila o tem, kako naj bi se ta nauk v časnikih razkladal, in je gospod dr. Ahačič podpiral predlog Ambrožev, je zbor enoglasno sklenil, naj se naprava žitnih hranilnic za zdaj še odloží, v tem naj se pa po časnikih koristnost njih dokazuje in pa razlaga, kako naj bi se osnovale in ž njimi gospodarilo.

Drugo, kar je postojnska poddružnica pisala, je priporočilo, naj bi zavodi (štiftenge), ki so učencom kmetijstva namenjeni, se posebno notranjskim fantom podelili, da bi sčasoma po njih na Notranjskem bolj izurjene kmetovavce imeli.

Na ta predlog odgovorí gospod Ambrož: Z žalostjo moram opomniti, da se ta prošnja, žalibog! ne bode spolnila, ker smo ravno iz naznanil glavnega odbora slišali, da je kmetijska šola nehala, zato, ker se je premalo — samo dva — prostovoljnih, to je, takih učencov oglasilo, kteri želijo na lastne stroške to učilnico obiskovati. Zares! prav žalosten je ta prikazek, poln bridkosti za serce slehernega prijatla domovine naše. Vsak vé, na kako nizki stopnji je še naše kmetijstvo in kako potreben je tedaj nauk za povzdigo domačega blagostanja. Časi so se zlo spreobernili; treba je umnega kmetovanja, ktero se mora učiti kakor vsaka druga vednost. Letos je bilo vabílo v kmetijsko šolo z gorečimi besedami oklicano; al vse ni skor nič pomagalo; zraven 9 drugih, ki prosijo za štipendije, sta se le dva oglasila, ktera hočeta na lastne stroške v šolo priti. Ker si kmetijska družba ni svesta, da bi pri taki mlačnosti naših rojakov c. k. ministertvo še dalje dovolilo dosedanjih štipendij, je nehala s to šolo. — Kakor koli pa je prikazek tolike mlačnosti naših kmečkih ljudí žalosten, ker spričuje malo zavednosti za boljši stan kmetijstva, vendar ne moremo samo zanikernosti naših kmetov očitati. Drugi vzrok, zakaj da ne pošiljajo starši svojih sinov v kmetijske šole, je pa, kakor poterjujejo enoglasno vse kmetijske družbe, tudi ta, da najpridniši učenci kmetijskih šol ne uživajo zastran vojaščine tistih pravíc, ki jih uživajo učenci gimnazijski in drugi. To je glavni odbor naše kmetijske družbe Njih eksc. našemu deželnemu gospodu poglavarju lani s tem dokazal, da jim je povedal, da med 19 fanti, ki so dozdaj kmetijsko šolo obiskovali, jih je 10 zdaj pri vojakih; zato je pa odbor tudi prosil, naj bi blagovoljno pripomogli, da bi sl. ministerstvo to reč v prid kmetijstvu tako rešilo, kakor so vse družbe leta 1857 prosile, pa še niso odgovora dobile. Gosp. Ambrož je temu še pristavil, da delitev štipendij iz cesarskega zaklada v takih razmerah tudi vladi ni koristno zato, ker to, kar z eno roko sadi, z drugo roko vniči. Ena vladna oblastnija daruje mladenčem štipendije, da bi se naučili umnega kmetijstva in bi mirno obdelovali zemljo, druga oblastnija pa pobira ravno učence v vojaščino, da mora mladeneč namesto za plugom za kanonami hoditi, namesto grabelj pa puško v roko uzeti. Ali niso po tem takem vsi potroški zgubljeni?

Ker sta se letos dva učenca na lastne stroške oglasila, utegne vendar biti, da bi ministerstvo še na dalje podeljenje štipendij dovolilo; zato naj bi se poskusilo, to tako potrebno učilnico še ohraniti. Saj — pravi gosp. Ambrož — tudi Sodoma in Gomorrha bi bile rešene nebeškega ognja, ako bi bile imele le enega pravičnega zunaj Lota; tukaj imamo pa vendar dva.

Na to Njih eksc. gospod deželni poglavar opomnijo, da je tem učencom nekaj že s tem polajšano, da je ravno kar c. k. višje armadno poveljstvo dovolilo, da učenci kmetijske šole, ako so v vojake vzeti bili, se morajo tako dolgo na urlavbu pustiti, dokler hodijo v kmetijsko šolo. — Gosp. dr. Bleiweis pravi, da skušnje učé, da vkljub tej postavi, ki je že tudi pred veljala, sila težavno je bilo, učencu izprositi urlavb, nazadnje pa je vendar le mogel vojaški stan nastopiti, čeravno urlavb še ni pretekel. — Gosp prof. Konšek pravi, da poklic v vojaški stan ne more učencom biti taka silna overa; saj jim to, kar so se naučili, pozneje v prid pride, kadar doslužijo vojaške leta. V vojaškem stanu imajo priložnost, veliko ptujih krajev viditi in se v mnogih rečéh olikati, ktere jim v dobro pridejo, ko iz vojaškega stanú stopijo; taki so še le po tem dobri kmetovavci. — Gospod dr. Bleiweis odgovorí na to, da ne more biti gosp. profesorjevih misel, ker fant v 8 ali 10 letih, dokler je vojak, to pozabi, kar se je v šoli učil, ker nima nobene priložnosti se tega djansko vaditi, kar se mu je v šoli razlagalo. Da more nauk kmetijskih šol biti učencom v prid, morajo iz šole berž prestopiti v delo; šola je pripravljanje k djanskemu kmetijstvu; ako pa učenec namesto tega za 8—10 let pride v vès drug stan, vse pozabi, in šola nima nobenega prida več. — Gospod fajmošter Zalokar svetuje, naj bi tudi preparandi (prihodnji učitelji ljudskih šol) se udeležili nauka kmetijske šole, ker jim je to sila potreba, da morejo potem otroke v šolah tudi v kmetijskih rečéh kaj podučevati. — Veliki šolski ogleda gosp. korar Savašnik potem besedo poprimejo in pravijo, da preparandom zraven svojih druzih opravil časa pomanjkuje, se celega tega nauka udeležiti; le praktičnih naukov bi se môgli učiti; zraven pa gosp. korar tudi prašajo: ali bi se ne dala kmetijska šola v enem letu doveršiti, kar bi gotovo tudi več učencov privabilo v šolo, ker bi jim manj stroškov prizadjalo. Gospod dr. Bleiweis odgovorí na to, da kmetijska šola, ki je izperva 3 leta terpela, zdaj le 2 leti terpi, da pa je v enem letu dogotoviti ni mogoče, ker je naukov preveč. Gospod prof. Konšek, kot cesarski izpraševavni komisar pri preskušnjah kmetijskih šol, poterdi, da v enem letu res ni mogoče vsega dognati. Gosp. Ambrož svetuje potem, naj bi se ta reč zavolj preparandov med odborom kmetijske družbe in med vodstvom ljudskih šol poravnala. Zbor pa je enoglasno sklenil, naj se kmetijska šola spet odpre, ker za leto 1860 so štipendije že dovoljene, — za podeljenje štipendij v prihodnje pa naj se sl. ministerstvo kmali prosi, ktero prošnjo so Njih eksc. deželni poglavar na vso moč podpirati obljubili.

(Dalje sledí.)

Zgodovinske rečí.

Odkod so Kelti (Galli, Vlahi) prišli v Norikum in Panonijo?

Spisal D. Terstenjak.

I.

Matija Koch [1]) je najpervi terdil, da so noriški Tauriski iz Krime [2]) prišli. Dosihmal so vsi kritični zgodovinoslovci, kakor: učeni Niebuhr, ostroumni Šafařik, visokočislani Mannert terdili, da okrožje med adrijanskim morjem in Karpati ni bila pervotna domovina Keltov; Niebuhr [3]) je celó mislil, da so pred Kelti v Noriku stanovali liburniški rodiči, kteri so bili ilirskega rodú. Mannert in Surowiecki in ž njima tudi Šafařik [4]) pa dokazujejo, da so Slovani že v temni

[1]) M. Koch: „Ueber die älteste Bevölkerung Oesterreichs und Baierns“ stran 28. [2]) Pri starih Chersonesus taurica, tudi scytica. [3]) Niebuhr „Röm. Gesch.“ I, 84. [4]) Šafařik „Slaw. Alterth.“ I, 258 itd.

pradobi od baltiškega do jadranskega morja stanovali, in da so Kelti še le leta 380 pred Kristusom čez planine (Alpes) in Rhen se potegnili.

Koch dá norišके Tauriske prebivavce solnograških iz gornje-štirskih gor naravnost iz Krime priti.

Preiščimo, je li to terdenje resnično.

Najstareji prebivavci Krime, ktere zgodovina pozná, so Kimmerci.

Ta narod je nekdaj velik bil v Bosporu in je gospodaril v Taurii, vendar ker so ga Skythi nadlegovali, se je mogel v malo Azijo preseliti, in sicer najbržeje za ljudskega kralja Ardysa v pervi polovici 7. stoletja pred Kristusom. [1])

Oče zgodovine, zvesti Herodot [2]) piše, da so se v oni dobi Kimmerci pod svojim kraljem Lygdamisom v veliki množici v mali Azii naselili, se do Aelije, Lydije in Jonije razširili in si Sardes osvojili.

Na iztočni strani Maiotide se najde mesto Kimmeris, jednako s Cimmerium rimskih pisateljev. [3])

Tudi v Paflagonii je stalo mesto Kimmeris, in sicer tam, kjer pozneje je Sinope stalo.

Tudi v Bythinii se najdejo sledovi Kimmercov, od kodar pa so jih Thraki pregnali. [4]) Ravno tako so po Aristotelu Kimmerci celih sto let stanovali v Mysii, in mesto Kimmeris pričuje resnico Aristotelovega sporočila. [5])

Kimmerci se niso toraj v Evropo podali, kakor M. Koch blancuje, ampak v malo Azijo.

Res je, da tudi v Azii niso terpeli zavoljo plenenja, in Alyattes, oče Kroisov, jih je pretiral v pervi polovici 6. stoletja pred Kristusom. [6])

V oni dobi bi si bili toraj mogli Kimmerci, bodi si skoz zemljo Getov, Dakov, Panonov, ali pa skoz zemljo Skythov in Sarmatov prek čez Karpate v Norikum pot prekeršiti, in stanovnike Norika prevladati. Vendar to se ne dá dokazati.

Res je, da od Kimmercov v ti dobi ni nobenega sledú; kam so prišli? Imenujejo še se sicer tudi pozneje na kimmerskem Bosporu; al bili so že slabi ostanki pod skitskim vladarstvom. [7])

Ako vse stare zgodovinopisce preberemo, ni v jugu in iztoku Evrope najti nikakoršnih Kimmercov. Kocha je zapeljala jednakost imen „Tauri“, kakor so se Kimmerci tudi zvali, in Tauriski; vendar že Eustathi [8]) piše: „Norici autem Taurisci apud Geographum alii sunt, quam Tauri isti“.

Ker so si povsod v mali Azii, kakor smo gori čuli, kjer so se naselili, postavili mesto z imenom Kimmeris, bi tudi gotovo v Panonii in Noriku našli takošno ime, da bi Kochova resnična bila.

Al gospod Koch bi mi utegnil reči: Ker v zapadu Evrope nahajamo rod Kymbrov, zakaj ne bi mogoče bilo, da so iz Krime pretirani Kimmerci se tudi naselili v jugu in iztoku Evrope?

Res nahajamo v zapadu Evrope silen roparsk rod Kymbrov, ktere so že stari gerški pisatelji s Kimmerci jednačili. [9])

Al v novejših časih učeni zgodovinarji ne dajo veljati, da bi kakošna národna zaveza bila med Kymbri in Kimmerci, tako Schlötzer [10]), Adelung [11]) in Prihard. [12])

[1]) Strabon I, 61. 309. 494. [2]) Herodot, I, 15. 103. Callimach „Hymn. in Artem.“ 251. [3]) Scymnus „Asia“ 1. Ptolom. 5. 9. primeri Plin. „Histor. nat.“ 6, 6. in Pompon. Mel. 1, 19. [4]) Herodot, 4, 12. Scymnus, Asia, 64. primeri: Arrian pri Eustath. k Dionys. Perieg. 322. [5]) Aristot. pri Steph. Byz. pod besedo Ἄντανδρος. [6]) Herodot 1, 16. [7]) Dionys. Perieg. 158. 167. primeri Plin. „Hist. Nat.“ 6, 14. [8]) Eustath. in Dionys. stran 104. ed Basil. [9]) Strabon, 7. stran 239. Steph. Byzant. pod besedo Ἄβροι. [10]) Schloetzer „Allg. nordische Gesch.“ str. 277. [11]) Adelung Mithrid. II, 114. [12]) Prichard „Naturgesch. des Menschengeschlechtes“ III, 1. str. 109.

Gfrörer [1]) o njih piše, da so Kymbri bili narod za se, kteri so v sredi med Kelti in Germani stali „die gleichsam die Brücke von dem einen zu dem anderen bildeten“. Ostroumni Mommsen [2]) ima Kymbre za Nemce, in ime izpeljava iz Chempho = Kaempfer. Tudi Jakob Grimm [3]) dokazuje, da so Kymbri bili Nemci. [4])

Pa dajmo Kochu veljati, da so Kimmerci in Kymbri edini narod, da so noriški Tauriski, taurijanskih Kimmercov potomki, — vendar sopet ne bode obveljala njegova, da so noriški Tauriski izseljenci iz kimerske Taurije, ker Kymbrov v starem svetu nikjer indi ne nahajamo, kakor na jutskem polotoku, med Labo in Renom. [5]) Plini poznamlja del Istaevonov kot kymbriški rod, Caesar in Dio Cassi štejeta Advatičana v Belgii h Kymbrom, in Appian še bolje proti zapadu stanovajoče Nervije. [6]) Kymbriško pleme je toraj bilo po celi severni Germanii razširjeno tjè do Rhena, in severno morje se je po njih velelo Cymbrica Thetis. [7]) Caesar, Dio Cassi in Appian so dobro poznali prebivavce Norika; gotovo bili bi nam povedali, da med njimi in kymbriškimi rodovi vlada sorodnost, ako bi jo bili našli.

Al narodnost prebivavcov iztočnega in južnega Norika, dalje zapadne Panonije je tako bila vlastovita, da noben star pisatelj njih ne prišteva ne h Keltom ne Ilirom. Neresnične sklepe iz sporočil starih gerških in rimskih pisateljev, po kterih bi pred Noričani bili Kelti, in Panoni Iliri sem v svojih spisih že večkrat poderl.

Iz kopne Evrope, posebno iz Belgije, so se Kymbri v Britanii naselili, in še do danes v zapadnih straneh Anglije se ohranili.

Pa utegnil bi nam gospod Koch priti s Plutarhom [8]), kteri pravi, da oni od Skitov pretirani Kimmerci niso bili ves narod, temoč največji in najhrabreji del tega naroda je prebival v daljnih pokrajinah na najskrajnem morji, v zemlji solncu neobhodni, polni gostih logov, kteri so se do hercinskega loga raztegali“.

Al zopet ne moremo tega dela v Noriku iskati, temoč v severo-zapadu, in ti Kimmerci so mogli že pred Germani in Slovani od Bospora v severo-zapadne kraje Evrope se izseliti.

Poglejmo si reč po kakoršni koli strani: Kochova je povsod piškava.

Dozdeva se nam, da gospod Koch sam ni verjel, kar je pisal, zato na 28. strani svoje natolcevanja polne knjižure piše, da so noriški Tauriski tudi od adrijanskega morja prišli v Norikum. Al odkod in kako so na adrijansko morje Kelti prišli, nam g. Koch sopet ne pové.

Kraj adrijanskega morja malo Keltov nahajamo v starem svetu. Na boku dalmatinskem so stanovale ilirske plemena Liburnov in Dalmatov, Istranov itd., kteri niso bili Kelti. Japodi so bili ilirsko-keltska zmes, in da bi Karni bili Kelti, se tudi ne dá dokazati iz točnih izrekov starih pisateljev.

Vendar gospod Koch modruje tako: „Kako bi mogli Kelti pred Aleksandra Vélikega tako ponosno stopiti, ako bi se ne bili v herbtu opirali na dobro uredjeno in oboroženo narodsko zavezo?“

Dragi nasprotnik moj! preberite Arriana. [9]) Tam bote našli, da to „ponosno postopanje“ ni druga bilo kakor bahanje, in da Aleksandar sam teh Keltov za druzega ni imel kakor za bahače.

Da bi že pred 4. stoletjem Kelti kraj Adrije prebivali bili, bi nam bil vendar kaj Herodot o njih povedal. Al

[1]) Gfrörer „Urgeschichte des menschl. Geschl.“ stran 30. [2]) Mommsen „Röm. Gesch.“ II, 164. [3]) Grimm „Geschichte der deutsch. Sprache“. 634. [4]) Eustathi (in Dionys. str. 67) pravi, da so Kimmerci bili Skyti. [5]) Strabon 7. Tacit. Germ. 37. [6]) Plin. H. N. 4, 28. Caesar, „Bellum gall.“ 2, 29. Dio Cass. 39, 4. Appian, Gall. 4. [7]) Claudian „Bell. get.“ 335. [8]) Plutarh, Marius, cap. 11. [9]) Arrian „Exped. Alex. magn.“ I, 3. 4.

*

njemu so v teh pokrajinah samo Syginni [1]) znani. Še le „olympia centesima decima quarta haec gens (Gallatarum) primum Graecis innotescere coepit“ piše Diodor sikulski. [2])

V Thracio so še le iz Gallie Kelti prišli in sicer 360 — 335 pred Kristusom. [3]) V oni dobi so se začenjali kervavi boji Vlahov s Slovani kraj Dunaja, o kterih Nestor govori. Te silne keltske trume so velik del Slovanov pregnale nazaj čez Karpate iz panonskih ravnic.

Do tega resultata je tudi prišel učeni prof. Vaniček [4]) pisaje, da so keltiške trume, ktere so prek Rena se vlekle proti noriškim in karnskim planinam, in one, ktere so čez Kras pod imenom Skordiskov in Tavriskov vihrale proti hemskemu polotoku; Slovane rivale deloma nazaj čez Karpate, deloma tudi proti jugu čez Savo in Dravo. Za Rimljanov jih še nahajamo od blatenskega jezera do virov Save in od cerkniškega jezera do cetinske gore. Ne tajim, da so vmes tudi utegnile betve keltiških ljudstev stanovati, posebno po planinah koroških in gornje-štirskih. Topuski napis „Vidae solitanae sacrum“ tudi prof. Vaniček spoznava za slovenskega, in mu služi za dokaz, da so še za Rimljanov Slovani stanovali v Panonii. Južno od Dunaja tudi je našel sledove Slovanov ostroumni dr. Hahn, in ime postaje Pultavia (Pultava), ktera je stala pred Petovom, je tudi po Hahn-u čisto slovensko. [5]) (Dal. sl.)

Potovanje dijakov v Karlovec.

(Dalje).

Kmali, ko zagorske vrata na desni strani Save pustimo, so tudi brodniki naši bolj resnobni in nad Prusnikovim tokom omolknejo, se odkrijejo in glasno molijo. Nekterih brodnikov jezik kaj rad kletvinske besede izgovarja in dasiravno so te baže ljudje blizo čiste vode, vendar marsikteri njih usta izmivati zanemarja. Ker sedaj nismo vedli vzroka njih pobožnosti, smo se čudili in nekaka groza nas je obhajala. Sklenivši molitev nam velé se v sredo ladije spraviti; potem zgrabi čversto vsaki svoj drog, nakrenivši ladijo v stermi, v terdo skalo vsekani tok, po kterem, ko se nemilo potrese, ko ptica naglo smukne. Zdaj še le vemo, zakaj so brodniki molili; bali so se namreč, da bi se ladija ne razdrobila, in ker je cela ostala, je tudi veslarska družba ohranila stare navade. Večkrat sem premišljeval, kakošen je tisti duh pobožnosti bil, ki je vse brodnike hipoma spremenil v goreče molivce, pa je precej spet zginil. Ne vem, če taka pobožnost zavolj strahú kaj več veljá memo plesavske pobožnosti. Naj se prederznem o nji nekaj povedati. Nekaj Primorcov se z obljubo zavezuje, da gredó na božjo pot, in se rešijo svoje obljube, da plešejo na čast Materi Božji. Tudi so zato pred nekoliko leti imeli posebno plesiše, vendar pa zdaj tudi temu plesu klenka. Da bi mu odklenkalo do čistega! V Litihu in v Ahnu so leta 1504 plesavske družbe s svojim plesom zelo nadležvale cerkve; zares je bila to velika sitnost.

Dolgo dolgo so nam že prijazne zvezde svetile, preden naša ladija priplava do kerškega broda, kjer smo prenočili. Po večerji trudni brodniki poležejo po slami, mi pa po terdih klopéh, kjer bi se bilo v tisti blaženi dobi dalo po gosposko spati. Miloserčna natakarca pa, ko veslarji pospé, nam prinese polno naročje blazin, ter jih nam poklada pod glavo. Koj potem pa se terdo spanje kot Adama o stvarjenji Eve tudi nas polasti, dokler nas zjutraj ne predrami nadležni stoterni „živživ“ kranjskih pa štajarskih vrabcov. Hitro zdaj ustanemo, ter se, ko bi trenil, napravimo, zakaj dijaku ni treba pred sercalom dragega časa zgubovati in po šivankarsko lás svedriti in jih v papir zavijati, ter jo pobrišemo do kerške vasí, kjer smo zajterkovali.

Tù smo bili nakanili memo Mokríc čez Samobor se peljati. Nekterim tovaršem je bil Samobor še popred znan. Sonce je kaj močno prigrevalo in po cesti se je okrog voza prah valil kot dim okrog ogljarske kope, zato sklenemo naravnost čez visoko goro, dasiravno so nam vsi prelazi s stezami vred v tej okolici popolnoma neznani bili, jo v Karlovec pomeriti.

Dovoli mi, dragi bravec, da nazočemu potopisu, preden Kerko prestopimo, pristavim kratek popis Mokríc in Samobora.

Mokriška okolica vsakemu popotniku, če ni drenavega serca, mora dopasti. Tù se glas, če tudi manj glasno zakričiš, kakor je v trojanskem boji ranjeni Davor (Mars) kričal, po treh slovenskih deželah odmeva. Oj! to je veselje! Poslopje mokriške grajšine je zares ponosno in sprejemlja miroljubne goste le iz ene strani v svoje naročje; ako so pa prihodniki sovražni rogovileži, se z verigami most, pod kterim je globok jarek, potegne čez vrata in sovražna derhal kmali odnese peté. Pred mostom sem takrat vidil dvoje verb žalostnic kaj veselo rasti. Njune pretenke vejice so čarobno visele z visokih verhov do tal, kot dolgi zalo počesani lasje krasne divojke. Tù najdeš dokaj obsenčenih sprehajališ, ki jih umetno zaljšajo mnogoverstne cvetlice. Verh lepe okroglaste vinske gorice stojí vinski hram, v kterem je sod brez obročev. Sod pa je čveterovoglat; miza bi v njem stala, in tarokisti bi lahko složno kralja klicali. Kadar je poln, se pač v njem godí dobra kapljica za oživljati stare kostí!

Sloveči kralj Samo je v začetku 7. stoletja združenim kranjskim, horvaškim in štajarskim Slovencom vladar bil. Morebiti je mogočni knez, dasiravno zgodovina ne pové, pod ktero gomila počivajo njegove kostí, ravno v Samoboru stanoval in se po njem to mesto zove še dandanašnji tako. Takrat tudi tù ni bila za krojače slaba doba, ki so neutegoma šivali franškim poslancom kralja Dagoberta obleko po slovenski šegi; drugači bi jih mogočni Samo ne bil pustil čez prag svoje sobe. Ako je težko se ogerniti s suknjo, ki je vrezana po šegi ptujega naroda, bogme! je še težje oblačiti domače misli v ptujo obleko.

Ne vém, kako je takrat serce bilo Dagobertovim poslancom; meni, vém, da je straha trepetalo, zvedši približaje se mestu, da bo treba potni list, ki ga nisem imel, tukaj pokazati. Že sem vidil, kako me bo vradnik stermo pogledal, kako se bo nepriljudno zaderl in kako se mu bo za nekaj palcov pretegnil obraz, na me razsipaje obilen zaklad razžaljivih psovavk, ki se menda še pogrešajo po naših slovarjih. Celó vroče mi je skoraj prihajalo, mislečemu, da bi utegnil s posebno častjo, ki pa nisem hrepenel po nji, klempati do svoje domače gosposke zastran potnega lista, ko sem bil že tako truden, da sem komaj nogo memo noge premikal, in se mi je že skoraj vsaki droben kamniček predebel zdel, čez kterega je bilo treba stopiti.

„Korajža veljá!“ — rečem sam sebi v tej tesnobi in grem z nekako posiljeno serčnostjo v mesto, kjer kmali zagledam množico gosposkih ljudí se živo pogovarjati. Približevaje se jim se spodobno odkrijem; kar se neki gospod na me ozrè ter me prijazno pobara: kdo da sem in kam da grem? Na vprašanje mu lepo odgovorim; on pa mi prijazno odgovori: „srečno!“ — in vse je bilo s tem opravljeno.

Poln veselja, da se je ta reč tako po srči mi sveršila, sem še tisti večer enmalo dalje popotval, zakaj serce mi ni bilo več težko in tudi noge popred, težke ko svinec, so mi bile zdaj lahke kot pero.

Ta prijazni uradnik mi je potem še večkrat prišel na misel, in kakor se je lani po časnikih bralo, želi resnobno tudi naša visoka vlada, naj bi se uradniki v vsem tako obnašali do ljudí, da si naklonijo njih zaupljivost. Čast tistim, ki to storé! zakaj oni ljudem, pa v resnici tudi sebi več

[1]) Herodot, 5, 9. [2]) Diodor. Sicul. lib. 27. [3]) Pausan. „Grac.“ X. stran 750. Mannert „Germanien“ stran 494 — 495. [4]) Vaniček „Programm des k. k. Gymnasiums zu Vinkovce“ 1854 stran 5. [5]) Dr. Hahn „Albanesische Studien“ str. 239.

koristijo, kakor morebiti sami mislijo. Nečloveški uradniki pa, ki mislijo, da svojo službo takrat najbolje opravljajo, kadar po sekiricah oštevajo ljudí, ki mnogokrat neslano in nezabeljeno vživajo in tudi včasi namesto kupljenih materne podplate tergajo, da le morejo dati cesarju, kar je cesarjevega, — taki, rečem, pa tudi toliko pokvarijo, da ni moč povedati. Zoper terpinčenje žival so posebne družbe; zoper terpinčenje ljudí bi družbe tam malo opravile, kjer velika postava svete vere ne velja: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“. Za trinoge te baže bi se le lek morda najdel, ako bi jim nenadoma v roke prišel kak imeniten in blagodušen gospod v obleki revnega kmeta. Kar je vertu ograja, to so človeški družbi postave; pameten jih toraj spoštuje; al iz postav se ne sme le strup serkati, temveč bčelice se morajo v tej zadevi posnemati, ki umejo nabirati po cvetlicah vsake verste koristnega vozka in sladkega medú. Ako bi bil samoborski uradnik nečlovešk merzoljud, bi bil mene takrat prišteval ljudem nevarnega značaja in iz postave bi bil on toliko natlačil strupa, da bi bil mene v njem napol ugonobil. Ker je pa bil mož v tej zadevi bčelici podoben, me je razveselil z umnim in prijaznim obnašanjem in mi okrepčal trudne ude, da sem jo, kar sem že opomnil, pri ti priči iz Samobora še dalje odrinil.

Kmali gredé zagledam na desni strani pota malo in snažno hišico, poleg ktere je milo šumljal majhen potočič, in tù sklenem prenočiti. Za večerjo je bilo obilno sladkega mošta in okusne pečenke. Po tem se spravim spat. Al opolnoči me preskerbni kučegazda prebudi in bara: Ali sem kaj žejin?“ Jaz ga lepo zahvalujem, da je tako skerben; al on nič ne posluša, temveč zbeží in urno prinese poln verč mošta, ki obema kmali zopet oči zatisne do belega dné. Komaj ustanem, že prinese gospodarica ručak na mizo. Bila je, ako se še prav spominjam, verla Teržičanka.

V tej okolici je dnar takrat zares teknil; zakaj za večerjo, polnočno pijačo, posteljo in za ručak sem tako malo plačal, da bi se v Ljubljani v kavarni pri kavi skorej ne upal druzega rožička vgrizniti, ako bi več ne bilo v žepu, kakor sem takrat potrošil.

Kakor sem že omenil, smo s tovarši bili sklenili, po celi novi in neznani poti iti v Karlovec; toraj zapustimo kerško vas, prekoračimo most in gremo kar veseli po kolovozu med poljem, kjer nas ne nadležva cestni prah. Konec polja dotečemo vinorejca, v borno pertenino oblečenega, ki je ravno šel v svoj vinski hram pokušat, ali bo kaj dobra kapljica, da mu preliti pot in obilne žulje poplača.

Mož se kar nič ne obotavlja v naši družbi deveti biti, ter vedčen poprašuje, s čem da se ukvarjamo. Neki tovarš mu šaljivo natvezi, da smo čevljarji, ki umetno zdelujemo prečudno zalo obutev za teržaške gospé ter jih z žido šivamo. Mož, prost vsake zvijače, nas kaj debelo gleda in si šteje v posebno čast kramljati s takimi mojstri.

Kratkočasovaje se pridemo do vinskega kleta, in on nas prisili se usesti poleg njegovih sodcov, iz kterih ne neha natakati z nekoliko odkrušenim verčem, dokler ne obesi tistemu norčave opice za povračilo, ki mu je bil popred natvezil kocastega medveda.

Dolencom gré hvala, da so v svojih vinogradih, kadar terta kolikaj obrodí, skoraj preveč gostoljubni, in če je ptujec kak reven muhavnik, se mu kaj lahko pripetí, da pozabi, kdaj sonce zahaja in da ne najde lahko vrat. Dobrovoljni možiček nas s pijačo dobro pogosti, pa tudi černi kruh bi se nam ne bil uperal; al škoda, da on ni za nas vedil, da ga je bil le sreden hlebček seboj prinesel. Ob odhodu mu kaj hvaležno želimo, da bi mu terte vselej rodile obilno grojzdja z debelimi jagodami kot kurje jajca; al on deržaje v roki poln verč nas vedno kliče nazaj v hram, mi pa smo mogli terdovratno preslišati njegovo prijazno vabílo.

Zapustivši kranjske vinograde gremo ročno bolj in bolj k rebru čez Stojodrago, kjer so sèm ter tjè naseljeni zedinjeni Gerki, in potem čez samotne pašnike, kjer ni bilo takrat nobene čede viditi, pa tudi ne slišati glasú kakega pastirja. Mislili smo, kadar prihropemo na berdo, da bomo gotovo vidili horvaške vinograde, zelene travnike in plodonosne njive; al zmotljiva domišlija nas je hudo vodila za nos. Pridši na verh berda, stoji zopet pred nami drugo še večje berdo, kjer ni oko zapazilo ne pašnikov, ne lepih livad, ne žitnih njiv in tudi ne najborniše kočice, temveč gosti černi gojzd nam široko nasproti gleda. Poslednji sončni žarki ravno ugasnujejo po černo-zelenkastih verhih visokih smrek; večerno petje drobnih ptičic potihuje in iz horvaških in kranjskih nižav se snujejo cele jate černokrilastih in s pepelno-sivkastimi jobcami ogernjenih vran, ki se nad nami vertijo v prostornem kolobarju. Skoraj bi mislil, da černokljunke vražijo vremensko spremembo, zato pridejo nocoj, da si poišejo suhega prenočišča med gostim smrečjem, pa tudi se mi pozdeva, da nas hočejo šaljivo popraševati: „No modric sinovi! pod ktero hojo ali jelko bote spali in kje si bote nabrali drobnic za večerjo?“

Sitni vihar čmernih skerbí se sicer nerad zaletava v veselo družbo mladih učencov, vendar nas željno namerja zdaj dobiti v svojo pest, ko se čedalje bolj mračí in se bliže pomikamo po vsaki stezi tamnemu gojzdu. Pregovor je: kader je kdo v kaki stiski in se srečno reši, da se je zjutraj prav prekrižal; tudi mi smo se bili menda prekrižali, zakaj ravno pred gojzdom ogledovaje okrog sebe zapazimo v bregu čepéti leseno bajtico in se kar urno do nje potrudimo.

(Konec sledí.)

Nove knjige.

* Ravnokar so prišle v Celovcu gosp. Cegnarjeve pesmi na svetlo pod naslovom „Pesmi. Zložil France Cegnar. V Celovcu 1860 natisnil J. Leon“. Zbirka obsega blizo 100 daljših ali krajših poezij, večidel izvirnih, med kterimi nahajamo obilo takih, ki nam niso bile že pred znane, ampak so zagledale še le sedaj beli dan. Reči moremo, da je zala knjižica res v slavo slovenskemu pesništvu. Tema, ki si ga g. Cegnar za popev izvoli, izpeljuje vselej tako dosledno in mično do konca, in jezik mu teče v izmotovanji njegovih misel tako gladko, da se vse snuje, kakor pravimo, „samo po sebi“. In ravno zatega voljo je v Cegnarjevih pesmih vse jasno in lahko umevno. Pa tudi spodtikljive niso njegove pesmi na nobeno stran. Ker v politiko ne sega, mu cenzura nikjer ne more do kože; ker ne popéva zaljubljenosti in nikakoršne druge prešernosti, jim bo tudi najtanjši moralist mirnega serca podpisal svoj „exequatur“. Tako bo šla Cegnarjeva knjižica brez vse overe križem sveta, pa svesti smo si, da bo povsod sprejeta z veselim „dobro došla!“ in menda tudi tisti, na ktere je na 84. in 85. strani spustil „pušice“, se ne bojo hudovali nad njim, ker to je le „obligaten“ nameček naših sedanjih slovenskih pesnikov, odkar je Prešern svoje zabavljice spustil po svetu. Natis knjižice je ličen, sicer ne celó brez tiskarnih pomot, pa dosti jih ni; največja je le na 79. strani, kjer je v 7. verstici odzgorej izpušeno par besed, namesto „In pesek, kamnje v voz metala“, beri „In prah in pesek, kamnje v voz metala“. Gosp. Cegnar je v oklicu svojih pesem obljubil, imena naročnikov natisniti, kterih pa ne nahajamo zdaj v natisu. Ker za gotovo vemo, da mu nekteri gospodje, ki so nabrali veliko množico prejemnikov, niso hotli poslati imenika svojih nabrancov, ni gosp. izdatelj kriv, ako v tem ni spolnil obljube. Mi za svojo stran pa tudi rečemo, da nam celó nič žal ni za to, ker taka „konskripcija“ ni več za naše sedanje čase; ali je Peter ali Pavel naročnik, to nam je vse eno, — da smo le z blagom zadovoljni, ki nam ga je podal izdatelj. Sicer pa smo terdno prepričani, da bojo Cegnarjeve pesmi še gotovo veliko več bravcov imele kakor bi jih nam bil imenik naročnikov skazal. Ako je gosp. izdatelj dal še veliko več iztisov napraviti, kakor se

je naročnikov oglasilo, je gotovo prav storil, zakaj mnogo se jih bo še poprodalo, ker po naših mislih je iz gori omenjenih vzrokov ta knjižica tudi za šolske darila prav pripravna. H koncu imamo le še omeniti, da bi pravično bilo, ako bi tisti gosp. naročniki, kterim je izdatelj posamne iztise po pošti poslal, mu povernili poštnino, ker naročnina znaša le 60 kr.; ako veljá poštnína za 1 iztis 14 krajc., ostane le 46 krajc. za natis, vezanje in druge stroške.

* Za popotnike, ki pridejo v Ljubljano in hočejo mesto bolj natanko ogledati, še dosihmal nismo imeli kakor druge mesta vodníka, ki bi jim bil povedal, kaj je tù in tam imenitnega in ogledovanja vrednega. Gospod G. Dzimski, ki nam je lani podal praktičnega „računarja“ za novi dnar, je spisal v nemškem jeziku prav pripravnega vodníka pod imenom „Laibach und seine Umgebung, ein Wegweiser für Fremde und Einheimische“, ki ga je ravnokar gosp. Giontini na svetlo dal. Mala knjižica, ki jo vsak popotnik lahko v žepu pri sebi nosi, popisuje po novejših in izvirnih pozvedbah ob kratkem vse, kar ima Ljubljana; pa tudi na deželo ga pelje v nektere imenitniše kraje, po kterih sloví naša domovina. Pridjana je knjižici lična podoba celega mesta z nekterimi imenitnišimi kraji, hišami, cerkvami itd.; zraven te pa še obris celega mesta. Cena hvalevredne knjižice je le 88 krajc. nov. dn. Nadjamo se, da vsak popotnik bo rad segal po Dzimskovem vodniku.

Narodna povést isterska.

Isukerst i sv. Petar su hudili po svétu šćape v rukah a torbe na ramenah noseći, i Bogu se moleći; i pridu neki večer kasno va neku kuću u pustinji i poprose za prenoćišće; muža ni bilo doma, a žena njima dá mesta za prespat. Kade je prišlo jutro, se lipo zahvale na ljubavi za prenočišće, i putuju dalje.

Med ten tega pride muž doma, a žena mu počme praviti, da su bili najco avdeka dva putnika, i oni su u svojih torbah naj berže puno novac (dnara) nosili. „Hodi berzo za njima, nemogu još deleko biti, pak jima zemi te novce“. On gre, doteče ih i govorí: „Ste li vi oni klatuši, ki ste nočas v toj i toj kući prenočili?“ Oni reku, da su prenočili; on jima reće: „Vi imate novac, dajte mi ih ili z dobrin ili zlin načinon“. Isus reče samo: „Brš, bršinko! *) vari, na! **) i oni razbojnik postane vale tovar (osel) i gré za njima, ko pas.

Ko pride Isus i sv. Petar v neko selo, ih počmu ljudi pitati: ako bi prodali tega tovara; a Isus govorí, da on ni za prodat, ma za dat za léto dan na mito; on če jesti, ča mu ki da, i nositi, ča mu ki naloži; i tako se pogodi z onim selanon za letno mito za tega tovara, i gré tja rekši da će k letu priti po tovara i po mito.

Kada je prošlo leto, pridu Isus i sv. Petar v ono selo nazada, ter zemu tovara i mito, i putuju proti onoj kući ovega razbojnika. Ko pridu u kuću, pitaju opeta za prespanje; a ona žena ih prime, i spravi njim tovara u dvor. Kada se je v jutre dobro razvidilo, pita Isus ženu: „kade ti je muž?“ A ona govori: „tužna ja i žalostna! lani ono jutro, kada ste vi ovdeka prenočili, je još prišal, pak je nekamo šal, i od one dobe ni njega, ni glasa od njega“. Isus govori: „Biš li ga poznala, da ti pride“. „Bože moj! kako nebin ga poznala, da mi pride; ah da bi mi prišal!“ Isus reče: pripeljaj mi tovara!“ i kada mu ga pripelja, reče Isus: „Brš, bršinko!“ ter iz tovara postane na hip njezin muž, pak njoj da ono mito, ča si je on kao tovar prislužil, i njima reče: „Ki hoće beči imati, neka se za nje trudi i muči“, i gre sa svetim Petron dalje po svetu“. J. V.

*) Tako zovu tovara za sobon. **) Tako se tira pred sobon (od staroslov. besede variti, to je, praecedere, naprej iti.

Dopisi.

Iz Celja 20. maja. — l. Včasih se na malem prostorčku v kratkem času toliko hudega naključi, da je groza. Zavzeli bi se bili sicer še bolj, ako bi ne bili poslednji čas slišali tudi iz drugih krajev takih grozovitih novic. V malo dneh je pri nas devet oseb po nenaravni poti naglo smert storilo. Med temi so trije prehiteli previdnost božjo in pretergali nit življenja svojega iz lastne volje, in sicer dimnikarski mojster L., ki se je obesel, en vojak pa in en finančni stražnik sta se ustrelila. Dalje so v bližnjih O. v eni hiši trije, dve ženski in en fant, nagloma zboleli in tudi umerli. Sum letí na to, da so bili zavdani. Ni nam znano, kaj je sodniška preiskava v tej reči že odkrila. Ako še pristavim, da so našli dvoje mertvih otrok in sicer enega v vodi, drugega na malo obiskanem kraji, in da je na železnici strežaj pri mazanji kolés po nesreči med vozove prišel in hudo zmečkan bil, sem omenil vseh devet žalostnih primerljejev. Toliko nenavadnega v tako majhnem mesticu! Lahko si mislite, da to je bila voda na mlin zgovornih in jezičnih ust. — Ker že o nenavadnih rečéh govorim, naj še drugo prikazen priobčim. Malokdaj se je še mesca maja čulo o preselivnih ticah. In vendar so šle in še grejo skozi naše mesto, enako dolgim kitam takih tic, velike trume vpehanih Lahov in Primorcov, kjer so jih na Koroško zavernili. Pa tudi od tod jih mnogo proti jugu leze, ker na Koroškem niso dela dobili. Močno so ti reveži tožili, da s tem potovanjem še zadnji prihranjeni krajcar nepotrebno potrosijo. V resnici — za „Industrievolk“ nas Avstrijance nobeden čislal ne bo! Kaj bi Angleži in Amerikanci k temu djali? Kjer se toliko delaželjnih in pridnih rok na delo ponuja, tam bi se gotovo z malimi stroški kaj znamenitnega doveršiti dalo. Smilile so se nam te poštene duše, in radi smo jim vergli penez za olajšavo na dolgem in težavnem potovanji. Tem bolje so nas pa razdražili drugi preselivci — „tice“ v pravem pomenu besede in sicer zvite tice. Pritepla se je namreč cela derhal zatamnelih, kuštrastih, umazanih in razcapanih ciganov. Bilo jih je okoli 80 na 10 s suhimi in medlimi kljuseti vpreženih vozovih. Na vprašanje naše, od kod da pridejo, so nam odgovorili v čisti serbščini eni iz Pešta, drugi iz Banata. Za cilj svojega potovanja so nam naznanili eni „Ublano“, drugi Romansko, še drugi celó Hispansko. Ne dva nista enako govorila. Kamor so se vsedli, so s svojimi kvantami in zvijačami, s sitnim beračenjem in praznim prerokovanjem ljudem hudo nagajali. Veseli smo bili, ko so odrinili. Pa še teden ni minul, in že smo jih zopet imeli pred durmi. Ljubljančanji menda niso bili tako srečni, gledati te zarujele sinove daljne puste. Kakor se nam zdi, so se verniti mogli na kako gosposkino povelje. Srečno pot tedaj v vašo domovino! Sedanjosti ne dopadajo več vaše kvinte, ji se ne smilijo več lenúhi in dangube! Odkar se sliši piš ogromnega hlapona in derdranje vozov, odkar plug in lopata nista več bela vrana na neizmerni pusti, je tudi tù življenje vse drugačno. Ni vas treba več k stafaži za slike, ktere nam pustinjo tako živo pred oči stavijo. Treba bo, zračne šotore zameniti s stanovitnejimi strehami in lotiti se drugega posla, kakor celi dan na trebúhu ležati in gledati, od kod da bode pečenka v uste priletela. Treba bo poprijeti se poljodelstva ali pa obertnije! Da zadostim dolžnosti zvestega dopisovavca, še morem pristaviti, da so naši kmetovavci z vremenom zelo zadovoljni. Žita stojé lepo, in tudi travniki obetajo obilno košnjo. Bog daj dobro letino, po kteri zdihuje vsak, naj prideluje ali pa pridelke uživa!

Iz Črešenskih goric na Štajarskem 19. maja. Lepo zelenijo naše polja, z brezštevilnimi cvetlicami mično venčane; krasno cvetijo sadne drevesa, obetaje obilnega sadú; po zelenih gajih se razlega milo petje malih ptičic, in topli veter pihlja dišeče sapice; al — oj! sred pomladanskega cvetja toči žalostna mati solze, ker nima lačnim

otročičem kruhka več dati, in sred sladkega petja tičic milo zdihuje oče, ker je že zdavnej zadnjo merico v malin zanesel in edino kravico prodal. Ženo in otroke vidi oče medle okrog tavati, sam pa je tudi tako slab, da se komaj na nogah derži. Gré k svojim prijatlom, jim toži revšino, ter prosi — milo prosi, da bi se kamen usmilil s povzdignjenimi rokami prosi za malo posojilo. Oni ga pomilujejo, mu dobre svete dajo; al — sila potrebno pomoč mu odrečejo, boječi se, da bi pri poštenem revnem kmetu njihovi dnarji premalo dobička donašali. Pride domú, pa najde z eksekucijo za štibro ali drug davek vojaka, kteri ga gromeče pozdravlja „plačaj! plačaj!“ O revček! ko bi te vera ne tolažila v taki stiski, kaj bi storil? Gotovo bi si življenje končal in storil kakor delajo zdaj mnogi veliki gospodje toda iz druzih vzrokov! Lepo je slišati, kako visokospoštovana gospôda revnim kmetom pomaga, celó narodi hitijo sosednim narodom z dobro roko na pomoč. Slava jim! Oj! da bi se vendar tudi štajarskih Slovencov kdo usmilil; revni so gotovo; če ne vsi, vendar večja polovica veliko pomanjkanja terpi. Da bi se bogati možje našli, ki bi poštenim in pridnim kmetom v veliki sili s posojenim denarjem pomagali, da bi ne samo na hiše in zemljiša, temuč tudi na poštenost in pridnost svoje denarje nakladali. Stoterni „Bog lonaj!“ in tisuči zahvalni zdihljeji do Boga in dobrotnikov bi jim gotovo večje obresti donašali, kakor marsiktera špekulacija! — Lansko leto so napadli dvojni sovražniki našo krasno carevino: unanji in notranji. Veliko so unanji škodovali, al tudi notranji niso napravili malo škode. Vzeli so nam in živini ljubi kruh in živež, kterega je še suša pustila; premenili so nam lepe travnike in njive v goljave, — in te sovražnike bi pustili pri miru, da se s kervavimi žuli naših rok mastijo, nam in živini ljubi živež pokončavajo? Ne! ne! Hajdimo kmetje! Hura! nad kebrovo zalego in kebre! Potovaje iz Črešenskih goric v Šentjur sem zadel na cele kupe belih červov, kteri so na cesti poginovali, nekteri pečeni od sonca, nekteri povoženi ali sicer poteptani. V serce me je veselilo, da se je saj enkrat pri nas vojska začela zoper hroščevo zalego in da je marsikter bel červ poginil. Gospodar oraje na njivi zapoveduje družini svoji, za njim gredé v korbice požrešne červe pobirati ter jih na cesto terdo ali v žerjavico (kar je najbolje) vreči, da se sožgejo in spečejo. Za družino pa po ostalih červih rezerva — to je, domača kuretnina — strašno seka, ne poznaje ne milosti ne pardona, dokler ni nje želodec do terdega s to tečno hrano nabit. Hej kmetje! zmaga mora biti naša; le zedinjeni vsi sežimo na te požeruhe, kteri so nam lani marsikteri kos kruha požerli; sežimo posebno prihodnje na nje, ko se bojo naših lepih gojzdov lotili. Tedaj kmetje na noge! vsi zedinjeni obljubimo do zadnjega jih pokončati — saj živijo od naših žuljev, saj se gostijo, ko mi stradamo. Kmetje! „Novice“ bodo našo slavo oznanovale celemu svetu, če bomo ta škodljivi zarod pokončali; dopisnik iz Črešenskih goric bo pa radosten vse natanko oznanil, kar bo o vojski zoper kebre vidil, slišal in skusil.

Joško Iskrač, kmet.

Iz Postojne. Vodstvo postojnske jame oklicuje, da binkoštni pondeljek od treh popoldne do šestih zvečer bojo navadne veselice s plesom v tukajšnem podzemeljskem raji.

Iz Ljubljane. Za gotovo moremo povedati, da 15. dan t. m. so naš svetli knez in škof prejeli papeževo pismo iz Rima in da bojo 17. dan prihodnjega mesca na Dunaji za škofa posvečeni, po tem pa ostanejo še nekoliko dní na Dunaji in berž ko ne utegnejo v nedeljo po sv. Petru in Pavlu škofovski prestol v Ljubljani slovesno nastopiti. — Po ukazu cesarskem se ima vojaško deželno glavno poveljstvo (deželna general-komanda) z vsemi dotičnimi pisarnicami in kasami iz Verone v Ljubljano preseliti. Ako bi se bil prostor za pisarnice in stanovanje uradnikov berž mogel dobiti, bi prišla komanda kmali v naše mesto, — ker so pa še le pripravne hiše za pisarnice se dobile, vseh 122 stanovanj za uradnike pa še ne, čeravno ni dvombe, da se bojo počasi dobile, se utegne ta preselitev še le o sv. Mihelu zgoditi. V Ljubljano bo s tem pritekalo veliko dnarja vsaki mesec, ker pravijo, da plača, ki jo uradniki generalkomande dobivajo, znaša vsaki mesec 40.000 gold. Mestna gosposka bo pa mogla kakor drugod tako tudi tukaj za posebno kaso skerbeti, da se bo doplačevalo hišnim gospodarjem za stanovanja vojaških uradnikov, ako se tarifa, po kteri vojaki staniša pri nas plačujejo, iz 4. verste ne povzdigne na 2. versto. Spet pa se očitno razodeva, da nam v Ljubljani stanovališč manjka, in pri vsem ne zidajo ljudje skor nič, ker sedaj kapital, na hišno zidanje obernjen, ne donaša toliko obresti kakor pri druzih špekulacijah. Čudno je pa to, da se naša hranilnica, čeravno je veliki zbor zidanje že dolgo sklenil, še nikakor ne pripravlja, da bi povikšala svoje poslopje! Kakor slišimo, bo mestna gosposka prosila, naj bi se čas, za kterega so nove hiše oprostene hišnega davka, saj podaljšal na 20 let, da bi gospodarji več veselja imeli se lotiti novih stavb. — Huda suša in velika vročina nas tare, pa veseli smo še, da tista grozna nevihta z debelo točo, ki je pobelila v nedeljo popoldne celo bližnjo goro Krim in je potolkla tudi okoli Rakitne in še dalje okoli, se ni vsula tudi pri nas. — Danes (22. maja) smo dobili perve češnje iz Vipave; kasneje tedaj za več dni kakor druge leta.

Iz Ljubljane. Gospod Alfred Kom, tukajšni učenik muzike, je napravil muzično posodivnico, v kteri se dobivajo na pósodo mnogoverstne rečí za klavir. Deležniki plačajo za celo leto 10 gold. nov. dn.; vsak celoletni naročnik dobí pa za nameček darilo (premijo), ki je vredno 4 gold. Tisti, ki niso celoletni naročniki, plačujejo za vsaki eksemplar izposojenih nót 3 nov. kr. na dan. Ker je to lepa priložnost za vsakega, ki ga veselé muzične rečí in ki želí vedno kaj novega, se je nadjati, da ne le Ljubljančanje in Ljubljančanke, ki se radujejo z igranjem na klaviru, temuč tudi vsi prijatli muzike po deželi bojo segli po lepih muzičnih rečéh, ktere nam ponuja Kom-ova posodivnica (v judovskih ulicah št. 232). A. P.

— Ravnokar se nam je povedalo, da so gospod Vilharjeve pesmi gotove in da se že razpošiljajo knjigarjem po vsem Slovenskem, v Zagreb, Reko itd. Cena jim je 70 novih krajc.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Protestantom na Ogerskem potolažiti njih pretanko vést, ktera jim ni pripustila, da bi se bili udali ces. patentu od 1. sept. l. l. in zavoljo kterega že več časa terpijo mnogoverstne homatije, so presvitli cesar s pismom od 15. t. m., ki so ga pisali začasnemu deželnemu poglavarju na Ogerskem, fzm. Benedek-u, dovolili vse, da se njih vesti ne bo nobena sila delala, tedaj smejo vse, in tudi po ukazu ces. patenta še ne ustanovljene občine, starešinstva in superintendencije zbore (konvente) napraviti, da ondi sklenejo, kar je dalje zastran cerkvenih zadev treba. Verh tega so po tem ces. pismu vsi pomilosteni, ki so zavolj opornosti proti cesarskemu patentu dosihmal ali že v ječo obsojeni ali še le v sodniški preiskavi bili; vsem je vse prizanešeno. Ogerski časniki pravijo, da je po tem takem 104 oseb oprostenih.

— Kdaj se bo deržavni zbor začel, še ni znano. Govorí se, da se bojo hitropisni zapisniki (stenografični protokoli) razglaševali; ali bo pa smel kdo drug poslušat priti, se nič ne sliši.

— Teržaški tergovci Rivoltela, Mandolfo in Brambila, ki so na Dunaji še zmiraj zaperti, so se pri c. kr. deželni višji sodniji pritožili zoper to, da so zaperti, dokler sodnija še le njih djanja preiskuje; al višja sodnija je zavergla to pritožbo.

— Davek za povžite reči ali vžitnína je, kakor „Austrija“ pravi, lani v našem cesarstvu znesel za 3 milijone 359.728 gold. več kakor predlanskem, in sicer je vžitnína žganja znesla 11 milij. 996.842 gold., vina in mošta 5 milij. 552.022 gold., ola (piva) 13 milij. 861.482 gold., mesa 5 milij. 523.182, cukra 2 milij. 818.758 gold., drugih živežev 4 milij. 644.085 gold., skupaj 44 milijonov 396.723 gold. Ta obilniši znesek pa ne izvira samo iz tega, da se je teh reči lani več povžilo kakor predlanskem, temuč večidel od vojskine doklade z 20 od 100 gold.

— V zboru geografičnega družtva je 15. dan t. m. c. k. ministerski koncipist povedal, da čez 100.000 Avstrijancov živí v unanjih deželah; kakih 50.000 jih je v Moldavi, Vlahii in Serbii, čez 20.000 v Nemčii, blizo 10.000 v Turčii, v severni Ameriki jih je 20.000, ki imajo tam že svojo hišo in svojo zemljo in so že amerikanski deržavljani. Čehi se najraji preselujejo kam drugam; Göhlert je rekel, da blizo 40.000 jih biva v unanjih deržavah.

Ogersko. Časniku „Pesti Hirnök“ se iz Dunaja piše, da kmali utegne cesarski ukaz oklican biti, po kterem se ima na peštanskem vseučilišču madžarski jezik kot učni jezik upeljati. Časnik „Pesti Hirlap“ pa pravi, da za gotovo more povedati, da je c. kr. višja deželna sodnija v Peštu sklenila ministerstvo prositi, naj bi se madžarskemu jeziku pri sodnijah še večja veljava dovolila. — Tako začenjajo domači jeziki avstrijanskih narodov v šolah in kancelijah čedalje veljavniši prihajati. — Kakor „Ost. P.“ piše, bojo za začasne deržavne svetovavce izvoljeni grofi Juri Apponyi, Janez Barkoczy, Juri Majlath in pa župan Toperczer stopili v deržavno svetovavstvo, baron Eötvös se je odpovedal; kaj pa bo baron Vay storil, se še za gotovo ne vé.

Iz Marskega. V Starem mestu se je 7. dan t. m. pripetila žalostna prigodba. Neka gostja gré k hišni gospodinji po mleka in pusti v hiši za par minut svoje dete v zibelki samo. Ko nazaj pride, vidi svinjo s prednjima nogama v zibelki; groza jo preletí to viditi, zavpije in plane nad nesrečnega otročiča, pa že mu je svinja odjedla spodnjo čeljust, jezik in nos, — v malo urah je revče smert storilo. — Matere, matere! še zmiraj ste premalo skerbne. — V Bernu in njegovi okolici je 13. t. m. bila strašna huda ura; 10 minut je padala toča kot lešnik debela, da je bila za 2 pavca na debelo na tleh.

Iz Milana. Francozka armada je začela Lombardijo zapušati. „Gaz. di Milano“ brez ovinkov pravi, da berž po zmagi na Napolitanskem pride Beneško na versto!

Iz Turina 13. maja. Gosp. Cerutti, general-sekreter v ministerstvu unanjih zadev, je te dní v deržavnem zboru rekel: „Čas novih nevarnost pa tudi novih zmag Viktor Emanuelove armade se nam bliža“. Te besede so osupnile vsakega toliko bolj, ker je Cerutti najbolj prijatel Cavourjev. — Sardinska vlada je nektere škofe v novopridobljenih deželah, ki 13. dan t. m. niso hotli obhajati ustavnega praznika, dala odstaviti, nektere pa celó zapreti! Kardinal Viale Prelá, nadškof v Bolonii, je za pljučno bolezen umerl.

Iz Napolitanskega. Napolitanska vlada je zdaj v hudih homatijah, ker Garibaldi že unema punt po celi deželi. 11. dan t. m. so njegove čete na 2 ladijah se v Marsailo pripeljale; napolitanske ladije so začele sicer na Garibaldove streljati, al angležke ladije so se postavile vmes, češ, da imajo angležkih oficirjev va-nje vzeti, in v takem zavetji so stopili Garibaldovci na suho. Noter do odhoda ni nek Garibaldi nobenemu besedice zinil, kaj misli in kam gré; še le ko je v ladijo stopil, je zaklical svojemu prijatlu Ninu Biksiu: „Hajd! proti Sicilii, da jo rešimo kralja“. „Times“ piše, da 11. maja je 2000 Lahov v Marsali pritisnilo h bregu, ki so se nemudoma dalje podali v Calato, Fimi in Alcomo, kjer so bili ustajniki zbrani. Kaj se dalje godí in kje je Garibaldi sam, se še nič prav ne vé, ker ene pisma pravijo tako, druge pa tako. Po telegramu iz Napolja 18. dan t. m. je kraljeva armada pri Katalafimi (na poti med Trapano in Palermo) Garibaldovo z bajoneti prijela in jo popolnoma zmagala; po telegrafu iz Turina 18. maja je bil boj v Pioppi, v kterem je bila kraljeva armada tepena. Garibaldi je bil po tem telegramu 15. dan t. m. v Alkami. Po pismih, ki jih je pa prejela „Patrie“ 18. dan t. m. v Pariz, ni Garibaldi šel v Sicilijo. Sploh so vse novice o tem še tako zmešane, da še nič pravega ne vé, ker je še le začetek početja, kterega ravno tako prederzni kakor zviti vojskovodja Garibaldi ni na veliki zvon obesel. V takih okoljšinah tudi nihče ne vé, kakošen bo konec te nenavadne prederznosti, ker vse je na tem ležeče, ali je Garibaldi razrušenje celega napolitanskega kraljestva počel s tihim dovoljenjem vlade sardinske in francozke ali pa le na svojo roko in na svojo srečo. Silno hude homatije bojo gotovo še nastopile, ako bo šlo puntarskim banderom po sreči; že je namreč napolitanski minister unanjih zadev vsem poročnikom unanjih vlad pismo poslal, v kterem pravi, da je sardinska vlada kriva Garibaldovega početja; sardinski poročnik je prostiral zoper to neveljavno in žalivno obdolževanje.

Iz Rima 18. maja. Te dni je bilo čutiti neko posebno gibanje med armado Lamoricier-ovo, ker se je bilo bati, da bi Garibaldovci ne planili v rimsko deželo. — Letna plača za generala Lamoricier-a je določena na 40.000 frankov; zraven tega ima še prosto stanovanje in nektere druge poboljške.

Francozko. Iz Pariza 13. maja. Véliki knez rusovski Nikolaj je prišel danes v Pariz in je že bil pri cesarju.

Iz Berolina 18. maja. Čudna govorica gré ravnokar od ust do ust po celem mestu. Pravijo, da je nekdo neko pismo (depešo), ki ga je pruski princ-vladar princu Albertu, možu angležke kraljice v London poslal, ukradel, in da je to pismo cesarju Napeleonu v roke prišlo.

Rusovsko. Iz Petrograda. Da je rusovska vlada spet besedo poprijela o turških zadevah, je osupnilo diplomacijo cele Evrope tako zlo, da so poslednje dni zavoljo tega in zavoljo Garibaldovega početja na Laškem po vseh borzah kurzi zlo padati začeli. Najnovejše novice nam pripovedujejo rusovsko namembo tako-le: Minister Gorčakov je poročnikom velikih evropejskih vlad razodel, da je stiska kristjanov v Turčii zdaj še huja kakor je bila pred zadnjo vojsko, in to je dokazal z mnogimi dogodbami. Rusija noče — je rekel — novih zmotnjav napraviti svetu, al to želi, da bi vlade resno preiskale: ali je Turčija spolnila svojo dolžnost ali ne? Ako vlade še dalje molčijo k temu, kar Turki počenjajo s kristjani, bo Turčija čedalje bolj prederzna. Angležki minister Sir Crampton je na to le odgovoril, da prigodbe, ki jim jih je Gorčakov povedal, niso resnične, ker to, kar je on (Crampton) zvedil, je vse drugač kakor je to, kar rusovski opravniki pišejo svoji vladi. Ravno pa je časnik „Indep. Belg.“ prinesel telegram iz Petrograda od 18. t. m., v kterem rusovski poslanec iz Londona naznanja knezu Gorčakovu, da se menda angležka vlada ne bo zoperstavila preiskavi, ki ima zvediti, kako se godí kristjanom na Turškem. — Sploh se govorí, da je francozko-rusovska zveza o zadevah turških gotova, in da rusovska vlada misli, da je sad na turškem drevesu že tako zrel, da je čas drevo potresti. Komú pa bojo „zlate jabelka“ v naročje padle, ako se to zgodí, le sam Bog vé.

Kursi na Dunaji 22. maja.

5% metaliki 68 fl. 70 kr.	Ažijo srebra 33 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 79 fl. 10 kr.	Cekini 6 fl. 35 kr.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.